

Н. Навиановича

3

Opp. 1278

Ulošweto,

Doctor Johan Philip. Freseniuren
Pastoral- Kokourista,

Sansamifesta

eli

Syppä

Ja niistä kaikenlaisista synnillisistä

Belamifesta,

Suomexi kääntty Wuonna 1771.

EU R U S A,

Prändäntty Johan Christopher Frenckellidä.

Si Peitään muita niin usein Eysytä, kuin Pa-
peja ja Opettaita, jos Tansit, Pelit ja
muut maalliset iirstaisudet sallittawat ja lu-
walliset työt owat. Kaikki ne jotka tainkaltaiset
Kosymyret edespanewat, ei suinkaan sitä yhdesä ja
samasa aiwotuyesa tee. Yri osa tekee sen tiedon
pyynnöstä, toinen osa hembeydestä, että heillä muit-
ten seuraasa jotakin isiänsä hurvitellarensa olis, wää-
rin ulostoimittarensa Papin wastauستا ja händä
loukatarensa; eli muusa häviällisessä ja todellakin
juuri huonosa aiwotuyesa. Harwat owat oikeat ja
hywää aikowaiset, nekin jotka hywää aikowat, sie-
lun tilan tähten, owat erikaltaiset. Seperustus eli todis-
tus joka yhden taitaa pian yliwoitta, näkyy toiselle hei-
kori eli wähemmäyrikin uloftumattomayi. Sentäh-
den wastaus aina senjälken asettetaman pitää kuin Per-
sonan tila on, jota wastattaman pitää, niin että
kaikki, jos niin mahdollinen olis, totudesta yliwoi-
tetaisiin. Niitten suu, jotka nocka wiisaudesta tain-
kaltaiusten Eysymysten kanssa edestulewat, pitää kohta
lyhimmästä tärkeimbään tukittaman. Me teemme
kaickein turwallisemmin, jos me, niin tässä kuin kai-
kisa muisakin asioissa, wastaurisamme Eysymyriin
maallisesti miellyneitten turhuudesta, seuraamme rac-
kaimman Wapahitamme ja HERRamme JESU-
sen Christusen wiisauden esimerkiä, josta Evangelii-
sterit usiosa paikosa puhuwat. Joka parhaiten tä-
sä

sä asiassa eteensä kaksos, hän myös enimmitten saapi voiton, ja Jumalalliselle totuudelle aina kunnian antaa.

Jumalisen Papin tunnen minä, joida näistä asioista usein kysyttin, joihin hän aina taitavasti vastais. Yhden ja toisen esimerkin tahdon minä ainoastans tässä edestuvoda.

1. Yri iso Herran sanoi hänelle Ferran, Eskka he Greivin tykönä ynnä aterioisit: että hän oli pöytä aterian jälkeen suureen pitoon (yöllä pidettävää) tulemaan, tahdoi siis tietä, jos hän sinne mennä taiksi, ja siellä hyväällä omalla tunnolla Tansata? Pappi vastais: teidän Herraudenne taitaa, jos niin kelpaa, sen tehdä, ainoastans tämä eli tainkaltainen rukous korkeimman Jumalan tykö, noikkistetuilla polvilla edelläpäin tapahtu: O! Pyhä Jumala, josta Sanasas käskent olet, että meidän kaikki Jesuksen Nimien ja sinulle kunniaxi tekemän vitä; nyt tahdon minä mennä tansamaan, Ah anna siis minulle waiwaiselle syndiselle armos, että kaikki minun affeleni ja jälkeni, kaikki silmän iskemiseni ja kääntämiseni, sinulle kunniaxi ainoastans joutua mahdais, Herran Jesuksen tähden, Amen.

Mitä tapahtui? hän hämmästyi ja sanoi: Ah! se oli hirvuihin rukous, joka niin rukoilis, hän kaitetickin jo kaiken Jumalan pelvon pois kieltänyt on? Pappi vastais: ellei teidän Herraudellanne ole tundoos näin rukoilla, niin en minä löydä, kuinga hän taidais saada halun, tanssiin mennä ensä, joka enimmitten pimeyden työ on. Moni usioita asiota ei syndinä pidäkän, mutta jos he niistä ikel-

lensä rukouksen tekisit, ja itsensä sen kaikki näke-
väisen kasvoihin eteen asetaisit, kaikittekin he häm-
mästyisit, ja juuri siinä selkiän todistuksen saisit siitä,
että heidän aikomisensa on tyhjä ja pimeyden työ.
Mainittu Herra meni kuitentkin aivottuun hurvitu-
seen, ja ehto puoleen lijskeelle; mutta päiwää jäl-
ken tunnusti, että hän pahjota paremmin olis teh-
nyt, jos hän siellä poisä pysynyt olis.

2. Maallisesti mielsönnyt Howi. Frouwa sanoi
tilaa saatuaansa samalle Pappille: Minulla on suuri
halu tanssiin ja peliin, mitä te siitä luulette? Hän
vastais: kunnioitettava Frouwa! sallikaa että minä
nyhtä toista asiaa teidän kysyn, joka todellakin pal-
jota tarpeellisempi on. Joko te oikein Jumalan ty-
kö käändönnyt olette? Frouwa vastais: en! minä tie-
dän sen, etten minä vielä kääntty ole. Pappi ky-
syi, kummi tarpellisempi on, tanssiko ja peli, eli
käändöminen? Frouwa vastais kohta: ilman epäi-
lemätä käändöminen. Pappi sanoi hänelle: Ah! tehtä
siis ensin se kuin tarpellisim on, ja Jesuksen sorwin-
do weresä katuwaisella sydämmellä ehikä Jumalan ar-
moo: sitte kuin se tapahtunut on, niin käändöyneelle
sielulle ei ole raskas wastata kysymyksen tanssista ja
pelistä. Koska toiset kallijn aikansa tanssilla ja muulla tur-
huudella kuluttawat, niin käändönnyt sielu aikansa
kammiosansa paremmin kättä tietää. Rukous puh-
taasta sydämmestä, ja Jumalan Sanan tutkinto,
joutu sille sielulle paljo otollisemmaksi ja autuamma-
ksi, kuin kaikki ne, hulluudet, joita hän ennen niin
suuresti rakasti. Frouwa todisti kaiken tämän to-
deri, ja harmistui itse päällensä, ja ei sanakan enem-
bätä puhunut.

3. Yri Nuori Zunkerari, (eli niinkuin nyt tähään aikaan sanotan Adelsmies) joka saman Papin kautta Jumalan armosta oli ylös herätetty tullut, ja ionga sydämmelle se yri tarvellinen totuudeta oli astunut, tuli kerran juosten tämän hengellisen Zsänfä tykö hämmästyriä, osottaden hänelle kirjan ionga hän Zsaldänsä saanut oli, joka kyllä kunnioitettava mutta aiwan kowa ja maallisesti mielynyt mies oli. Tämä kowa Zsä, joka poikansa käändymisestä jo ennen tiesi, kirjasansa sekä haukutellen että waartien juuri yriwakaisesti käski poikansa kohta päivää jälkeen wijwyttelemätä kotio tulemaan ja lastiais huwituria wiettämään pannen sen siwuun, että muodottomat waatteet jolla senkaltaisissa tiloissa puettuna ollan jo händä wasten walmit olit. Saattuaan sa tätä uutta sanomaa, niin tämä hiwii tapoja ja awuja rakastawa poika hämmästy; joka aiwan hywin tiesi, että hän kotio tulduansa, kowan Zsänfä suureen wihaan joutuman piti, ellei hänellä tundo ollu tätä peräti perkelellistä hulluutta hänen kansansa wiettä. Poika oli jo tükönänsä päättänyt, piiloon mennäyensä, jos se vielä mitä hywänsä hänelle tapahtunut olis; mutta Pappi sanoi hänelle: Zsänne on kavi asiaa teille käskenyt; yri on, mennäyenne kotio; toinen, tehdäyenne syndiä lastiais kowuessa. Edellisen taidatte tehdä hywellä omalla tunnolla, mutta jälkimäisembätä ei suinkaan. Zsällänne on walda käskäe sitä edellistä, ja se pitää teidän totteleman, se jälkimäisempi ei seisw hänen wallasansa, eikä se ole teidän welwokisudenne. Hywänsä ajatusesa on siis tämä minun neuwoni, mengä

Kohta Kotio, ja pikaisella Kotio tulollannä osotaka Isälleenä se, kuinga kauwas kuuliaisudennä ulottu, kaikisa nijsä kuin ilman ehdollista syndiä tehtää mahdolliset ovat; mitä jälkimmäisembän tulee: niin ennen kaiceia rukoilka Jumalalda wiissautta ja armoa, ja olka wahwa siittä, että Hän yriwäkaisen hywän aiwotuksenne toiwomattomalla awulla armoisansa kosta.

Mutta Kotio tulduanne Isänne tykö, niin kaiceen siwiämmällä tawalla, kaikella lapsillisella nöyryydellä ja arwon osottamisella, asettakaa hänen eteensä, että lasias huwitukset suurina syndinä pidätte; sanokaa edespäin: jos minä vielä tässä asiassa erhehtyisin, toiwon minä kuitenkin; että rakas Isäni, niin kuin suuresti oppinut Mies, ja vielä niinkuin yrilembiä ja hywä Isä, minulle tawallisen suosions osotta tämän tutun tapain Lain jälkeen, joka näin kuuluu: epäilewäistä omaa tundoa ei waadittaman pida. Mutta ynnä pida oleman walmis, jos niin tarwitaisiin, ne perustukset edestuwomaan, joilla teidän omatundonne woimallisemmin sidoturi ja täydellisesti yliwoiteturi tullut on; ettet te suinkaan ilman synnitä taida sowitzta isiänne mailman jälkeen. Jos hän teille sen saldi että te perustukseenne edestuwoda saatte, niin ottakaa Raamattu eteenne, ja hänen edesansä lukekaa seurawaiset Raamatun paikat. Matth. 16: 24. Luc. 13: 24. Rom. 12: 1, 2. 13: 11, 14. Gal. 5: 16, 24. 6: 7, 8. Eph. 4: 29, 30. 5: 1, 11. Phil. 2: 12. Col. 3: 16, 17. Sowitzellen se 1 Cor. 10: 31. 1 Pet. 2: 11, 12. 4: 1, 5. 2 Pet. 3: 10, 14. 1 Joh. 2: 15, 16, 17.

Koska nämät Jumalan Sanat hänen edesänsä luetut ovat, pyytäkät sitte Herraa Jäännä itse kotoomaan ikellänsä päätietyt vikian Christityn waellyksesta tässä mailmassa, ja sitte oman suuren ymmärryksenä jälkeen itse duomista, millä tapaa jenkaltaiset lastkiais hurwituret (niinkuin muodottomat waatteet, kansit ja kaitenkiljet iystaisuudet ja hulluudet, jotka jostus ylösajatella taiktan) itse päätiedon kansa Christityn waellyksesta mailmassa sorwitetta ja yhdistettä taiktaan. Jos hän teildä kysyä tahdois, kuka teille tämän neuwon andanut on päästäyenne lastkiais hurwiturista? niin taidatte selkiästi tunnustaa, että minä sen tehnyt olen, ja että minä myös nämät päätotuudet teille ilmoittanut olen.

Mitä tapahdui? tämä nuori Herra seurais minun neuroori, ja seurawana Namuna sangen warahin meni Jäänsä tykö kotionsa, täynnänsä surua ja murhetta, ruokien mennessänsä ja sydämmestänsä uskaidain Jumalan päälle; josa asiassa hänen opettajansa ei myös welwollisuuttansa unhohtanut. Samana päivänä ehto puoleen palais hän ilolla ja riemulla takaisin, ja monen kistoren alla Jumalan tykö, jutteli Papille, että hänen Jäänsä (niinkuin uskottapa on) aluusa suuresti sitä koki, että pojan händä lastkiais hurwiturijn seuraman oiti; Oli myös muutamät ehdot edestuwonut, joiden kautta hän luuli taitawais ohipuhua poikaansa tämän seuraw hurwiturijasa osaansa ottamaan, ja vinnä omaa tundoonsa yhtä hywin puhtaana pitämään. Mutta koska poika alati äffön mainitit Kaamatun puikat edestoi, ja sen tiedon kuin niistä uloswuotaa Christitylle

waelluren Karttteri tässä elämässä; myöden andoi Eoh-
ta Isä hänelle, ja ynnä käänsi, että hänen samassa
filmän räpäyessä, ennen kuin hänen kotio tulonsa,
muilda tiettiin, takaisin menemän piti. Koko, näin
tämä aluusa heikko sangarixi tuki, joka samasta päi-
västä tämän neuwon järjestyksen alati sitte edustu-
ryensa käytti, ja moyses tainkaltaisesa kuusauresa
sai voiton. Hän elää vielä nyt, mutta hänen Is-
fänsä on muutamia vuosia sitte kuollut. Jos hän
ize tätä osandu lukemaan, niin muistutellesans tätä,
Jumala korkeudesta runsalla armolla ja siunauxella
hänen kruunakon!

4. Saman Vapin kautta, tuli yri Adelsmies
joka korkeasa wiraasa istui, ja igensä kokonansa ma-
ilman palvelukseen uhrannut oli, Emändinensä Ju-
malan armosta käätyri. Tästä käätyä tilasansa ky-
syi hän kerran Vapilda, mistä juurta jayain eli pe-
rustettawasti tietä taittan että tansit ja pelit owat
syndi? wastaus oli seurawainen.

Ensin osotti hän hänelle pyhästä Raamatusta
lyhykäisen tiedon olkian Christiton waelluresta pyhy-
dä, niinkuin tässä edelläpäin kolmesa esimerkistä jo
mainittu on.

Senjälken rupeis hän näitten turhuutten sisäl-
listä menoo hänelle edespanemaan, ja osotti niin
hywin järjen, kuin Jumalan sanankin perustuxista,
että niitten kautta raskaasti syndiä tehdän.

Mitä tansin tulee, niin piti hän sen wisinä
että käänsi kuin pahoja syndisiä himoja ihmisen ty-
könä ylös herättä, on syndi; käänsi kuin terweyden
wahingoitta, eli kokonansa saatta ihmisen omari
mur

murhamieherensä, on syndi; kaicki kuin toisen pahenda, on syndi.

Että tansit pahat himot ihmisten tykönä ylös herättä, sen osotti hän sillä: että se taicka häviälliset halut eli wähimmärikin ylpeyden sytyttävät, koska jos kainen hywän tansamisensa kautta taitoonsa ja wicelyyttänsä siinä osotta tahtoo. Kvetteleminen sen osotta. Että monda ulkoekullattua ihmistä löyttän, jotka edesandawat ja muita myös samaan luuloon saatta pyntävät, ettei heissä yhtäkän riettauden haufutusta löydy; ja juuri sen kautta ylpeydensä ilmei tuottawat: jos he wihdoinkin tunnustaisit tunderwansa jonkun haufutuyen, niin sitä enämmin tietä andawat he sen kuinga he kunniallisembana heickoute-na sen pitävät.

Että tansit terweyden turmelewat, ja usein tekeewät ihmisen omari murhajayens, oli kewiä osotta; sillä hän otti koettelemisen todistajari. Ellei weri tansisa puolettomasti syty, ja suureen likutukseen tulee jos äckiä sen päälle juodan, niin wahingo sitä pikemmin ja selkiämmin hawaitan. O! kuinga monda ihmistä tällä tapaa iankaicisuden pohjattomaan kuoppaan ennen aikaansa swösty on? minun täytyy ihe tunnustaa, että minä monda senkaltaisia igens murhajata haudannut olen, jotka kuolema wuoteelansa hartailta kyyneleillä walittaneet owat, kuinga he tansin kautta niin pikaisen ja wältämättömän kuoleman päällensä wätäneet owat.

Että tansit muille pahennuyen andawat, osotti hän siitä tiedosta kuin annetulla pahennuyella on. Pahenda, on niin paljo sanottu, kuin tehdä toista

wihaiseri, eli pahemmaksi kuin hän ennen ollut on. Jos se vielä niinkuin olis että joku niin tansata taidais, ettei hänellä ike, ruumiin ja sielun puolesta wahingoo olis, niin kuitenkun muut sittä paheta taitawat. Ja jota suuremman kiihtoren ja armon senkaltainen kiihettävällä elämällänsä muitten tykönsä ihelensä toimittanut on, sitä enemmän muut hänen tansiansa puhuvat, ehkä ei he senkaltaisella karteella eli taidolla tansais kuin hän heidän syndinsä kuitengin kokoo hän niin muodoin omaan niskaansa. Voi sittä ihmistä jonga kautta pahennus tulee, hänen olis parempi että Myllynkiwi 2c. Matth. 18.

Mitä taas peliin tulee, meni hän edespäin osottaisans sen turmelewaista wahingota, entisten kolmen asian haarain jälkeen; ja pani vielä niitten tykö sen neljännen: nimittäin, kaikki jonga kautta ajalliset edustukset ja tavarat wastoin Jumalan aikomista tuhlaatan, tosin kaikki, jonga kautta ihminen petoopen, wäärYTEEN, ja warauteen saatetan, se on täydellisesti syndi.

Että pelit pahoja himoja ja lihallisia haluja sielusa ylösherättävät, oli hänelle keriä osotta. Voi kuinga monda, näitten kautta ahneuteen, rahan himoon, kateuteen, wihaan eli wähimmärikin ylpeyteen sytytetyxi tullet owat.

Että pelit terweyden turmelewat, ja ike elämän äärimmäiseen waaraan usiasticin shöree, sen hän seurawaisella selityrellä wahwisti: pitkällinen alallansa ituminen mahdottomasti terwellinen olla taitaa, wähammin senkaltaisille pelaille, jotka ilman sittä wirkansa, säätynsä elämänsä tawan jälkeen alallano

lallansa istuivat, soweljas käyffendeleminen, jonga alla ja siwusa järjellisiä ja Jumalisia puheita pitää taitan eli wähiinäärikin Jumalisten tutkistelemusten kansa huwitella igiänsä, on täydellisesti terweydelle pahjota hyödyllisempi. Paiksi sitä, on nähty, että rakasten ystäwain wälille usein, kessellä peliä, owat monet riidat ja tappeluyet ylösnosneet.

Että pelit andawat ja matkan saattawat pahennuksen se kewiästi hawaitan. Jos vielä niin olisi, ettei rahan päälle pelatastikan, eikä woitosta huolitastikan, ja se ilman terweyden ja elämän turmelusta tapahduis; jos vielä niinkin olisi, että itse pelajat, kaickein edesä nuhtetwinda elämää pitäisit, niin kuitenkin muut, jotka ei niin nuhtettomasti pelata taida kuin he, heidän esimerckinsä kautta wietellän ja tawattomudesans enämmin wahwistetän.

Että se Jumalalda meille lahjoitettu ajallinen hywisyys, pelin kautta tuhlatan, ja nuori kansa petoreen, wäärnyteen ja warkauteen wietellään, tuli seurawalla tarwalla selkiösti osoteturi. Jos se juuri Jumala wähan eli paljo ajallista hywää ihmiselle lainaa; ei hän kuitenkan saa lupaa, oman pahän mielensä jälken sitä käyttä; waan kerta, jos hän hywin eli pahoin sen käyttänyt on, siitä tilin tekemän pitää. Heittärensä sitä sokian onnen huomaan, jota wasten ei Jumala ensinkän niistä hänelle andanut ole. Tämän tähten, joka pelaa, hän Juma'an yriwakaista tahtoo, ja ensimmäistä sääändö wastan tekee. Edesväin: ihmisellä osaa olla eli wähembi, eli niin paljo, eli myös enämbi kuin hän soweljasti tarpeensa tarwihee. Ensimmäisesä tilasa niin pela-

ja, jos hän kadotta, syöree itsensä sywembään wi-
heljäisyyteen; toisessa tilassa tekee hän itsensä ja hänen
omaisensa entistä köyhämmäksi; ja Kolmannessa tilassa
hän niin paljo tawarastans waraastaa, kuin hän
Zumalalle tunniaksi, muille tarwisewaisille sowelia-
xi rawinnoksi, ja mitämäl omaksi ja omaistensa e-
desauttamiseksi eteenpäin, luwallisella tawalla käyttä
pitänyt olis. Mutta jos hän taas woittaa, niin hän
lähimmäiseldänsä hänen hywyydensä wööstää, joka
tällä tawalla, kaitetiekin, jompaan kumbaankin näi-
hijn kolmeen nimitettyyn tilaan, saatetaan.

Wihdoin lisäis hän vielä tähän, että tansin,
mutta enimmästi pelin kautta, siitä kalliista ajaasta
paljo tuhlatuksi tulee; josta järjellinen ihminen, waas-
rin ottamiseksi, eli paljota paremmin köyhän sielun-
sa ylösrakennukseksi, paremmin käyttämän pitänyt o-
lis. Voi! kuinga raskas wihdoin se turhaan kulu-
tetun ja niin kauwan unhohdetun armon ajaan lu-
tu ja tili oleman pitää.

Tainkaltaisesta neuwosta tuli tämä kunnioitet-
tawa Herra yliwoitetuksi ja siihen saatetuksi, sama-
sta hetkestä tainkaltaista turhuutta hyljäämään, an-
dain myös isolle seurallens tietä, ettei hän huone-
sans ään aikonut peliä eli kortteja pitää. Tämän
siwusa hän päätti myös tykönsä, ei wastaanottajens
wieraita, eikä oppia muita Pohjopäiwinä, waan ne
päiwät yriskain sielunsa rakennukseksi käyttä. Hän
sai tämän asian tähden muilda tarckat silmät; mut-
ta hän woitti ne kaitieki. ja käsitti wihdoin aiwotun
autuaan päätarkeitunsa.

5. Sen 4 lugin alla ennen edestuohtuin perus-
stufen

stusten kautta, on edellämainittu Pappi monda muuta ylivoittanut siitä, että tanssit ja pelit ovat syn-
di; mutta mitä peliin tulee, niin he enimmitten o-
vat tahtoneet seurawaista edestuada: waikka he itse
puolestansa tahdoit jättä kaikki pelit, luulit he kui-
tenkin, sen lapsille, lijoitenkin Nojille olewan tarpe-
llisen, jos he pelata taitawat. Tässä kunnioitetta-
wasa ja tapoihijn oppineesa mailmasa, luulit he sen
jo juurtunen tawan, ja kerta wastan otetun menon
olewan; Heidän poikansa piti jossus, mailmaa ka-
keleman, ja ulkomaille waeldaman; ellei he silloin
taidais eli tahdois pelata, niin ei he johonkun suu-
reen Howijn, eli muuhun kunnioitettawaan ja ta-
poja oppineen seuraan igiäns anda taidais, ellei he
kaikkein kunnioitettawain ylönsägetta tawattomuden-
sa tähden päällensä wetää tahdo. Vääliseri olis
peli yri wäliskappale, jonga kautta monen suuren
miehen tuttavuteen tulla, ja yhden eli toisen korkei-
an Herran, eli suurten ulkomaan WaldaKundain
lähetettyin Herrain eteen asetetta taittan, ja niin e-
despäin; joka ilman pelitä tussin tapahtua taidais.

Pappi wastais tähän: se kuin igesäns syndi on,
ei taitta edeswastata, ei myös sen kautta hywäri muut-
tua taida, jos vielä kuinga monda luultua edustu-
sta woitetaisijn. Sillä tällä tawalla kaikki warkaat,
huorintekiät ja portot, Alwioskäskyn rikkoijat ja hu-
rat, owin ylönsäkoijat, pettäjät ja suuremmat pa-
hantekiät edeswastatta taittaisijn, sen kautta että he
jonkun edusturen synnistänsä edestoisit; luulten ty-
könäänsä, että se olis joku hywä awu.

Neuwoa lapsiansa niissä kappaleisa, joidenka
wahin

wahingosta ja synnistä me yliwoitetut olemme, ei sen wanhurstan Jumalan edessä sillen edeswastattaita; paiksi sitä niin se oikiata ratkautta wastaan sotij, jonga me lapsillemme welkapääät osottamaan olemme.

Se on tyllä surkuteldawa, että tansit ja pelit kunnioitettawasa maailmasa jo niin suuren arwon woitaneet owat. Mutta ongo se oikein, että me sovitamme meitäm tämän mailman muodon jälkeen niissä asiwisa kuin synniyi kugutan? eikö tämä sowingtaminen. Rom. 12:2. selkiästi kieletty ole? ja koska wanhimmat itse sen syndinä pitävät, sowingt heitänsä mailman muodon jälkeen, kuinga taidaisit he siis edeswastata sitä, että he lapsiansa mailman jälkeen sowingtainsansa ylöskaswattawat? kunniallinen maailman lasten ylöskaswattaminen on tosin jo yhteinen ja enimmäldä osalda otettu; mutta juuri sen kautta on se myös heille tundematoin syndi, jonga edestä kaikkein wanhinden Jumalalle raskaan tilin tekemän pitä.

Se edustus kuin korkeissa Howeissa pelistä odotetan, ei niin suuresti mitään tässä tee, se pidätän enimmäldä suurembana, kuin se on ihesäns; eli jos se vielä jotakin olis, niin luullan kuitenkin sen olowan merkkillisemmän, ja suuremmasa arwiosa kuin se ihesänsä on. Ei ensinkään tietä pelistä on usein kunniani ja tähdelliseri edustuxeri. Senkaltaiset nuorukaiset pidetään siwivinä ja senkaltaisina jotka wisasta ja raitawasta elämästä heitäns ahkerowisewat, jotka ei äki yhtä heitä köyhyyteen ja monenlaisiin kiusauriin syöre. Jos me maalifesti miellyneistä puhua

puhua tahdoisim, niin se on tosi, että he niistä, jotka ei pelata taida, ja niistä jotka tästä turhasta asiasta ihellens tunnon tekewät, ylönsakowat; mutta jos josku lapsia tahto, jotka awuin ja Jumalan pelwon tähden ei ikänäns maailmalda wihattawari tuleman pidä? jos heidän mailman ystäwäri ja Jumalan wihollisixi tuleman pitä? eiköstä se tuhannen kertaa parempi ole, niin ylöskaswatta heitä, että he ajaan päälle taidaisit tulla mahdollisixi jotakin wikeuden tähden kärsimään? se on armo Jumalalda?

Jos edemmä perään ajatellan, mitkä nuoret Herrat enämmin matkoillansa waaraan heitänns andawat; eli ne jotka peliä noudattawat, taiccka ne jotka sitä karttawat? woi! kuinga monda wieraalla maalla sekä hengens ja jäsentens, sekä ruumins ja sieluns puolesta, paljan pelin tähden on onnettomaksi joutunut? eiköstä moni welkeaan ja köyhyyteen joutunut ole ja rangaistus huoneisiin suljetuxi paljan pelin kautta? eli sukunsa päälle häpiällisen vakonsa kautta pakan nimen tuottanut on! woi kuinga monda hengen waaraa ja tappelusta heidän pelinsä tähden on ylönsosnut? kuinga monda pelajaa on, läpikee pistäxyi, kuoliari ammutuxi tullut, ja sillä tarwalla ilman parannusta helwettijn alas swöstxyi? taitaneeko tainkaltaiset sanomat wanhembio ilahutta, koska he omista lapsistansa sen kuulewat? mikä etu heillä silloin on pelistänsä? ongo se silloin hywä heidän mielestänsä, että pojaat nuorudefansa pelamaan oppineet owat, sen kautta matkoillansa paremmin edestullayens? woi! kuinga hywin ne silloin alkoin tute-
wat, jotka ei ensinkän peliä oppineet ole? he matka
kahal

rahallansa hyvin aikoin tulewat, koska ne toiset o-
mansa tuhlaneet owat; he eläwät lewosa ja hiljais-
sudesta, koska toisilla lewottomus ja mieli paha on;
he kulkewat wapaasti, koska toiset sangittuna istu-
wat; he taitawat itsens kunnialla yöspittää, koska
toiset öisin pahassa ilmaassa paeta tähtyivät, he pysy-
wät hengissä, koska toiset tappeluyrissä hukkuwat; he pa-
lajawat ilolla wanhemmittens ja heimolalstens tykö
kotionsa, koska toiset omaisillens surun surun päälle
saattawat.

Tässä sopij vielä jotakin senkaltaisten kotiotulo-
sta mainita.

Minä asun suuressa Raupungissa, (Francckfurt
Mainin tykönä) jonga läpişee moni matkustawai-
nen kulkee, ja josa minua, Kirjoitusteni paljouden
ja suuren tuttaruuden tähden, monelta, tosin us-
siammilda opitan heidän kotio tullesansa, hawat-
hen minä aiwan suuren eroitusen, niitten välillä
jotka pelawat, ja ei pelaa. Zälkimmäisemmille on
suuresti pahempi meno ja toimi, kuin edellisemmillä, jotka
ei suinkaan kaicci ole yhtä paljo turmelduneet; enim-
mällä osalla kuitenkkin on wähä hyödytys heidän
matkoistansa. Muitten asiain seassa kysyn minä heil-
tä: jos he siinä eli toisessa paicakunnassa, owat tul-
leet sen eli sen kunnigan uloslähetettyä Herraa ja kää-
skyläistä tundemaan? he wastawat kohta, Ah! to-
sin me olemme usein seurassa hänen kanssans pelan-
neet. Mutta koska minä tähän kysymyşeen listään
nämät sanat: te oletta siis hänen wiisaudestans
ja taidostans paljo hyötynneet? he wastawat: peli
pöydän wieresä ei mitään tiedoista ja taidoista pu-
hutu,

hutti. Raicki mitä minä tainkaltaisten nuorten Herrain tykönä olen ymmärtänyt, on se, minä suruttelen heitä juuri kowin. Maako se siis waiwaa suurella surulla ja kustannuksella valmistaa lapsiansa ulkomaille, että heillä kunnia olis nähdärensä isoja Herroja, ja yhden eli toisen kerran heidän kansansa pelata korttia? tulleko matka sille mapetusri, jos he, sen siasa kuin heidän oppia, wiisautta ja taitos itsellens kokomon pidä's, enimmän siitä kuin he ennen owat taitaneet unhohtawat; oppiwat rahojatuhlaman, ja turmelduneen terweyden ja tapain kanssa kotio tulewat?

6. Toisinansa on se tälle Papille menestynyt jotain painawaisemat perustukset edestuođa, osotta että tankit ja pelit owat syndi, koska hän itse himon senkaltaiseen turhuuteen edespannut on, joka ihmiseen pian sytty. Tämä asian haara osotta hywän waikkuksen niitten tykönä, jotka ei juuri sitä myöden anna, että tankit ja peli owat syndi; mutta kuitengin itsens siinä ylikin puhua andawat, että wisäsi määrää tainkaltaisten turhain töitten eteen panda-man pitä, jos ne ylikäydän, sen he synnisi sanowat. Näistä wähistä pelaista sanoo hän seurawaisella tapaa, se on turha panna määrää jonkun asian eteen, niinkautwan kuin himo saman asian tykö sydämmesä salattuna makaa, kaickein turhuuten seassa ei ole mikään, joka niin pian kieltyä halun ja himon sydämmesä sen perän syttyä, kuin tankit ja pelit; sijoitenkin nuoren kansan tykönä, niin pian kuin wähäkin senkaltaisijn huwitujijn suostutan, niin nousee siitä kofta tankin ja pelin himo, joka kyllä a-

B

luusa

luusa wisit määrän eteensä panee; mutta vähittäin sielun himolla ja halulla näitten turhuuten perän täyttä, joka sitten ei anna lepoa, waan taukomata waati ja pakoitta tilasta waaria ottamaan ja tilaa eskimän halujansa täyttävänsä; jos se vielä tapahduis julkisesti, ajallisten etuin, hengen ja terweyden tuhlamisella, jos vielä sielun ja autuden teloittamisella, kaikki koetteleminen joka aika osotta sen julkisesti, eikä nyikän tankaja ja pelaja, sitä kieldä taida. He langewat sen kautta senkaltaiseen hengelliseen janoon ja lewottomuteen että he kokonans ijankaikisen menestysens unhottawat, ja usein sen saman hukkawat.

Näitten Raamatun sanain siwusa Rom. 12: 2. älkät sowittako teitänne tämän mailman muodon jälken kokee moni sanoa: kuka tiesi jos tanki ja peli sopii mailman muodon jälken sowittamiseen, joka tässä kielträn? mitämox ne paremmin taittan luetta senkaltaisiin kessi asioihin, joita Jumalan lapset mailman kansa yhteisinä pitää taitawat, niin hywällä oamalla tunnolla kuin syödä ja juoda? mutta tämän poieki puheen, ajaa hän takaisin seurawaisella tavalla: ennen kaikia pitää meidän ensin tutkiman, mitä mailman muodon jälken sowittamiseen luettaman pitää eli ei. Silman epäilemätä sopii kaikki se siihen, kuin lihalle ja werellä, eli wanhalle Adamille otollinen on, mutta hengelle eli sielun hengelliselle elämällä wahingollinen; kaikki se, jota lihallisesti mielodynet ihmiset himoisewat, ja hurwitzens löytawät, mutta hengellisesti mielodynet kauhistuwat ja karkuwat; sanalla sanoin, se työ josta mailman lapset paremmin kuin Jumalan lapset duomitewat, jotka

jotka wahingonansa sen pitävät, jota muut isel-
 lensä edustu, xi lukewat; Kaiketicin' se mailman muo-
 don jälkeen sorwittamiseen sopii, jos me nyt tahdoi-
 summe jonkun suuren koksodunen ihmisten seuraan
 eli jouckoon eteemme asetta, josa xpi osa oikeita Ju-
 malatans rakastawaisia sieluja olis, mutta muut
 käändymättömiä mailman ihmisiä; jos silloin joku
 taidais edestuada sitä, että ajaan wietepi tanka-
 taisin, eli pelipyhtä edestudaisin, eli myös että he
 kaikin menisit hurwittawaisen Comedian, eli harjoit-
 tus huoneeseen, josa koiran paria tehdän; niin koha-
 ta molemmiin puolin ihmännuis, mihinkä he parhai-
 tin mielistyisit. Jumalan lapset koha suuttumisen-
 sa, mutta ne toiset halunsa julkisesti niihin osotai-
 sit. Jos joku silloin heildä syiden perään sij-
 hen kysyis, niin edelliset annaisit ymmärtä, että
 senkaltaiset koiran parit, ovat heidän hengellistä e-
 lämätans Jumalasa wastan sotiwaiset; mutta jäl-
 kimmäiset, jos he muutoin ajarustens jälkeen puhua
 tahtoisimat, sanoisansa selkiästi koha ilmoitaisit sen,
 ettei heillä vielä uskon elämää olekan ja tustin siitä
 tietävät, waan liballisia himojans hurwitella pyntä-
 wät. Näin juuri epätasaiset huulot ja ajatukset, ja
 he koettelemisen perustukset meille ilmoittawat, josta
 me kewiäsi päättä taidamme, mitä mailman muo-
 don jälkeen sorwittamiseen lukea taittan, jota Chris-
 stityn karrtaman pitä. Tämä perustus tulee sen
 kautta sitä woinallismmaksi, kuin käändynet Ju-
 malan lapset wahwistawat ajatupens, osittain sen-
 kaltaisilla Raamatun paikoilla, jotka pyhää elämää
 waatiwat, osittain sen' ttaisilla todistupilla, jotka

wastan sanomattomasti osottanut sen, että tainkaltaiset hulludet paljon pahaa matkan saattawat.

8. Koska edellä käyväisessä lugusa mainitan harjoitus huoneista, se on, senkaltaisista, joissa koiran juonia tehdän. 2 Maccab. 4: 1.4 minä tahdon lyhyessä käydyssä edestueda, kuinga ennen mainittu Pappi, niille kunnioitettawimmille on tahtonut osottaa sen, että ne owat syndi. Kaikki kunnioitettawa kansa, jolla joku järjen haama on, kohta sen tunnustaa, että ne riwot Sapan harjoitukset owat syndi, ettei niissä muuta kuulla, kuin kaikkein häwytömmäin ihmisten ulos ehityt keltwottomat ojaan wietteet ja puheet. Mutta siinä samassa ne Frankrikiläiset edeswastatan, koska he sanowat, ettei niissä niin sopimattomia puheita löyätä, niissä hallisee erinomaisen hywä meno ja kunnis tapain oppi, niin että he luulewat senkaltaisessa harjoituksessa löydwänsä enäämän nösrafennusta kuin halwasta saarnasta, mutta tähän on Pappi wastannut, niinkuin seura.

Ensisti tahdoisin minä tietä, mikä siihen syyn on, koska kaikki Frankrikin harjoitukset niin puhdistetut ja hyödyttäväiset owat, että kaikki harjoittajat siellä owat pannaan pandu, eikä koston saa Herran Ehtolliselle käydä?

Toiseri, kysytän, jos senkaltaiset siwentyen harjanduneet turhuden pelajat, tapainsa oppia, niin yriwäkaisesti ja järjellisesti edestuwat, kuin tainkaltainen yriwäkainen ja forkia asia waati? eli, eikä he myös passio koiran juonia ja muuta naurettawaa eli wiettelewää siihen sekoita, niin että heidän tapainsa oppi sen kautta joutuu niin wahingolliseri
libal

lihalle ja werelle, kuin se heille otollinenkin on? tain-
 kaltaisten syndisten hurvutusten suurimmat edeswa-
 jat, ovat selkiästi minulle tunnustaneet, että senkal-
 tainen myrkyllinen maku ja haifewa haukutteleminen
 parhaimmisa kakelemus leikeisä löyhtän. Joita pai-
 si ne olisit juuri huonot, niin ettei moni tulis niitä
 kakelemaan. Tämä on selkiä todistus siihen, että
 meidän kaicki kakelemus leikit ja harjoitukset pitää sen-
 kaltaisina pitämän, jotka syndiselle lihalle ja sytty-
 wäisille himoille woinaa ja nestettä lisäwät.

Colmannexi, niin senkaltaiset ihmiset, jotka en-
 nen käändymistänsä ovat ollet aiwan taipuneet näi-
 hijn haukutuksiin, ja mies perästä niitä edeswa-
 staneet, kuitenkin käändymisensä jälken selkiästi ovat tunnu-
 staneet sen, että pahat himot ja lihalliset halut tain-
 kaltaisten syndisten ajaan wietetten kautta ovat puo-
 lettomasti tulleet syrjentyneiksi; johon myös se tulee, et-
 tä miehen ja waimon puoli, jotka tuskin toisensa
 tunnawat, sekaisin kessenänsä silloin eli istuwat taikka
 seisowat juuri wapaasti. Ja sen minä sitä parem-
 min uskon, kuin minä jo usiannat apärät, tosin
 naineittenkin apärät kaste-
 nneet olen, jotka tuttaroi-
 sta näisiä leikihuoneisa alkunsa saaneet ovat; ilman
 monda mutta awio wäen walitusta, heidän puoli-
 sains alhaisten käytösten yllise näisiä kokuksia.

Mitä neljänneri, siihen tapain oppiin tulee,
 jota he edestuwat, niin me sen tiedämme, ettei se
 ole Christillinen, waan pakanallinen; jombikumbi
 sen oleman pitää. Pakanallinen tapain oppi, järjes-
 tä tuotta oppinsa aluun, waati ainoastans ulko-
 naisia awuja, ja jättä sydämmen muttumattoma-

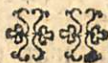
ri, ei ensinkään ota ike lähdeettä, josta woima, näi-
 tä awuja täyttämään, ammunnettaman pitä. Se
 Christillinen tätä vastaan oppinla tuotta Jumalan
 ilmoitetusta sanasta, ennen kaickia ensin waati sy-
 dämmen muutosta ja kaicki edestuo wiksistä lähtees-
 stänsä, kuin on Christusen woima uskosa vastaan o-
 tettu, joka sydämmen eläwäri tekee ja kaicki sen
 woimat pysywoiseen awuin harjoitukseen saatta, Chri-
 stillinen tapain oppi meille saarnoisa edespannan.
 Pappi jos hänellä ne halwimmat ulostoimituksen lah-
 jat olisit, niin muodoin kuin hän Jumalan sanaa saar-
 naa, niin hän kaicketekin Christillistä tapain oppia
 edestuoopi. Mutta tätä vastaan on selkiä, että lei-
 ki pelajat ei ensinkään sen perään kysy; ei he kuul-
 joitans Jumalan sanan tykö johdata, ei HERRAN
 Christusen ja uskon woimen tykö, eikä uuteen syn-
 domiseen ja sydämmen sisälliseen muutukseen; jos he
 sen tekis; niin he wähen kuulioita saisi, niinkuin
 heillä ike sanotan, lyhykäisesti sanojn, ei he muuta
 kuin pakanallista tapain oppia edestuo, niinkuin
 myös koko kagelmus leickin sisällinen meno, pakan-
 allisuudesta alkunsa saanut on. Tosin, ei hän a-
 wuin oppia läheskön niin puhtaana ja yliwoittawai-
 sena edestuo kuin joku yriwakainen pakanallinen ta-
 pain opettaja; sillä kaicki kuin yriwäis ja taidais
 hänen tapains opija hyrää olla, se koiran juonin ja
 naurettawain käytösten kautta turmellan. Jos me
 sentähden todella, en sitä sanoa taida, että meillä
 joku hyödytys pakanallisesta tapain kirjassa on; sitä
 wäheimmin taitaan sen hyödytys werratta johonkun
 saarnan, josa ei pakanallista waan Christillinen ta-
 pain

pain oppi edespannan. Voi! kuinga rohkeia ja ajattelemattoin on heidän puheensa, jotka ilman perustusta tätä vastaan sanovat?

9. Koska nytt se uskonainen Christillisuus liimain niin paljo maallisella turhuudella on sekoitettu, kuin pakanallisuuskin; ja edellä E sitetty halu, sen saman tykö, niin peräti syvästi ihensä juurruttanut on, että kelpo ihmiset aivan harvoin heitänsä siitä nliivoitetta andavat, että se syndi on, ellei he edellä pain oikein Jumalan tykö kääntyneet ole: Juuri tämän tähden mainittu jumalainen pappi niihin ajaturjiin seisahdi, että täsäkin asiassa lasten kansa jo alkui tehtämän piti, ja heihin hyvä perustus lafettaman, jonga jälken hän myös suuren joukon lapsia, niin ylhäisemmistä kuin alhaisemmasta sugusta, kerran wijekosa kotia tykönsä tulla annoi, ja heitä Christillisyyden perustus totudefa neuwoi; ekein sinä siwusa tilaa, andarens heille täyttä päästieto tainkaltaisesta turhudesta: Ja erinomattain tästä asian haarasta waaria otti, koska he rippi koulua käydesänsä, jotka ensimmäistä kertaa Herran Christilliselle mennä aiwoit, wastauudesta lupaman piti, luopua perkeleen menoista, tämän teki hän yrivakaisella, kuitenkin Evangeliumillisella tawalla. Hän asetti heidän eteensä sen, että mitä he nyt Rippi koulua käydesänsä lupaisit, oli kertoiminen ja wawistus entisesä kasteen listosa, ja että he nytt itse, omalla suulla, tundonsa päälle sen ottaman, ja elävän Jumalan edesä lupaman piti, pitäärensä sitä, mitä kummit kastesä, heidän puolestansa, luwannet olit, koska he nytt olit luwannet luopua kaisi-

Kaikkista perkeleen töistä ja menosta, osottt hän heille selkiösti, kuinga he ynnä kuvannet olit luopua kaikesta sovittamisesta mailman muodon jälkeen, niinkuin tankeista, peleistä, loivain joukosta, pilkallisista huwiturista, ylperdestä, vramuudesta ja niin edespäin. Hän jätti sinä tilasa heille tämän muistutuksen, sanoden: nyt minun rackat nuorukaiseni ja neikeeni, uudistakat nyt itse teidän kasteesa tehty liittonne Jumalan kansa; kummanne teidän puolestanne tehty lupaus, ottakat te nyt oman sielunne ja tundonne päälle; luwatkat sille kolme yhteiselle Jumalalle, ettet te edespäin mailman muodon jälkeen isianne sovitta tahdo, teidän velvollisudenne tulee nyt lisätyi, tästä päivästä kättävenne isianne tainkaltaisesta turhudesta. Te tiedätte sen hyvin, ettet te tätä lupausia pitää taida, ellet te edelläpäin oikein käätyi tulee: täsä on siis uusi asian haara, että te siitä murhetta kannatte, kuinga te kääntymisen armon taidaisitte vastaan otta, ellet te muutoin kasteenne ja tätä vahvistamisen liitto rikko tahdo tälli tapaa, tämä mies Jumalan armon kautta, runsaan siunauren ja hedelmän saanut on, siinä että monda nuorukaista, jotca naisia hänen tute kastelemurians käävit, kättit heitäs senkaltaisesta turhudesta ja sen kautta muille hyvän esikuvan annoit.

Andakon Jumala, että nykyinen vaha mailma kerrankin jouduis juuri kätterari, ja Taiwas oikein maksiari! Amen.

~~319. III. 133.~~

Ro. Westbury

